

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MACIEJ SZPUNAR
25 päivänä lokakuuta 2018¹

Asia C-469/17

**Funke Medien NRW GmbH
vastaan
Saksan liittotasavalta**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Bundesgerichtshof (ylin yleinen tuomioistuin, Saksa))

Ennakkoratkaisupyyntö – Tekijänoikeus ja lähioikeudet – Kappaleen valmistamista koskeva oikeus – Oikeus välittää yleisölle teoksia ja oikeus saattaa muu suojattu aineisto yleisön saataviin – Poikkeukset ja rajoitukset – Jäsenvaltioissa toteutettavaa kansallisen oikeuden osaksi saattamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt – Arviointi perusoikeuksien kannalta – Tyhjentyvyys

Johdanto

1. ”Länsirintamalta ei mitään uutta” todettiin ehkä kirjallisuushistorian tunnetuimmassa sotilaallisessa katsauksessa. Tämä Erich Maria Remarquen samannimisen romaanin² virke nautti luonnollisesti tekijänoikeussuojaa yhdessä koko teoksen kanssa. Tässä asiassa unionin tuomioistuimen käsiteltävänä on vaikeampi kysymys eli se, voiko sotilaallinen katsaus, joka ei ole fiktiivinen vaan täysin todellinen, nauttia samalla tavoin kuin muut kirjalliset teokset tekijänoikeussuojaa, sellaisena kuin tämä on yhdenmukaistettu unionin oikeudessa.

2. Kysymys nostaa esiin kaksi ongelmaa, joista ensimmäinen on se, vastaako tällainen katsaus vaatimuksia, jotka tekstin on täytettävä, jotta se voitaisiin luokitella teokseksi, jota tekijänoikeus voi suojata, ja jotka seuraavat tekijänoikeuden luonteesta itsestään mutta myös unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Toinen ongelma on, onko tämän suojan heikentämiseksi tai jopa poistamiseksi otettava huomioon muita tekijöitä, erityisesti sananvapaus, jota suojataan Euroopan unionin perusoikeuskirjalla (jäljempänä perusoikeuskirja). Käsitelmäni mukaan näihin kahteen kysymykseen on välttämätöntä vastata, jotta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle annettaisiin hyödyllinen vastaus.

¹ Alkuperäinen kieli: ranska.

² Remarque, E.M., *Im Westen nichts Neues*, Propyläen Verlag, Berliini, 1929 (*Länsirintamalta ei mitään uutta*, suom. A. Hämäläinen, Kustannusosakeyhtiö Kirja, Porvoo, 1929).

Asiaa koskeva oikeussäännöt

Unionin oikeus

3. Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY³ 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

a) tekijöillä teostensa osalta;

--”

4. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.”

5. Direktiivin 5 artiklan 3 kohdan c ja d alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista 2 ja 3 artiklassa säädettyihin oikeuksiin seuraavissa tapauksissa:

--

c) kappaleen valmistaminen ajankohtaisia taloudellisia, poliittisia tai uskonnollisia aiheita käsittelevistä julkaistuista artikkeleista tai yleisradioituista teoksista tai muusta vastaavasta aineistosta lehdistössä, välittäminen yleisölle tai saattaminen yleisön saataviin silloin, kun oikeuksia tällaiseen käyttöön ei ole nimenomaisesti pidätetty, ja sikäli kuin lähde ja myös tekijän nimi mainitaan, tai teosten tai muun aineiston käyttö ajankohtaisista tapahtumista kerrottaessa ja siltä osin kuin käyttö on perusteltua tiedotustarkoituksen vuoksi, ja mainiten lähde ja myös tekijän nimi, jollei tämä osoittaudu mahdottomaksi;

d) lainaukset muun muassa arvostelua tai selostusta varten sillä edellytyksellä, että lainaukset koskevat teosta tai muuta aineistoa, joka on jo laillisesti saatettu yleisön saataviin, ja että lähde ja myös tekijän nimi mainitaan, jollei tämä osoittaudu mahdottomaksi, ja että lainausten käyttö on hyvän tavan mukaista, sekä siinä laajuudessa kuin kyseinen erityistarkoitus tällaista käyttöä vaatii;

--”

3 EYVL 2001, L 167, s. 10.

Saksan oikeus

6. Direktiivi 2001/29 on saatettu osaksi Saksan oikeutta tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista 9.9.1965 annetulla lailla (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz, jäljempänä UrhG). Tämän lain 2 §:ssä luetellaan suojattujen teosten luokat. Tämän pykälän 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tässä laissa tarkoitettuja teoksia ovat vain henkilökohtaisen henkisen luomistyön tulokset.”

7. Viranomaisten teosten suojasta säädetään tämän lain 5 §:ssä seuraavaa:

”1. Tekijänoikeutta ei ole lakeihin, asetuksiin, viranomaisten määräyksiin ja tiedotuksiin sekä päätöksiin ja viranomaisen laatimiin päätösten tiivistelmiin.

2. Tekijänoikeutta ei ole myöskään muihin viranomaisten teoksiin, jotka on hallinnon intressissä julkaistu yleiseen tietoon, kuitenkin niin, että 62 §:n 1–3 momentin ja 63 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä, jotka koskevat kieltoa muuttaa teosta ja lähteen mainitsemista, sovelletaan soveltuvin osin.

--”

8. Tekijöiden oikeutta kappaleen valmistamiseen ja oikeutta yleisölle välittämiseen suojataan UrhG:n 15 §:n 1 ja 2 momentin perusteella, kun taas tämän lain 50 ja 51 §:ssä säädetään poikkeuksista, jotka koskevat ajankohtaisista tapahtumista kertomista sekä lainaamista.

Tosiseikat, oikeudenkäyntimenettely ja ennakkoratkaisukysymykset

9. Valitusvaiheen vastapuoli Saksan liittotasavalta laadituttaa viikoittain sotilaallisen tilannekatsauksen Bundeswehriin (liittovaltion armeija, Saksa) toiminnasta ulkomailla ja toiminta-alueen tapahtumista. Nämä katsaukset osoitetaan Unterrichtung des Parlaments -nimisinä (Tiedote parlamentille, jäljempänä UdP-katsaus) tietyille Bundestagin (liittovaltion parlamentti, Saksa) jäsenille, Bundesministerium der Verteidigungin (liittovaltion puolustusministeriö, Saksa) ja liittovaltion muiden ministeriöiden yksiköille sekä tietyille liittovaltion puolustusministeriön alaisuudessa toimiville laitoksille. UdP-katsausten luokituksena on ”turvaluokiteltu asiakirja – Käyttö rajoitettu”, eli niiden luottamuksellisuustaso on alin. Valitusvaiheen vastapuoli julkaisee niiden ohella Unterrichtung der Öffentlichkeit (yleisötiedotteet, jäljempänä UdÖ-katsaukset) -nimisiä UdP-katsausten tiivistelmiä.

10. Valittaja Funke Medien NRW GmbH (jäljempänä Funke Medien) on Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, joka pitää Westdeutsche Allgemeine Zeitung -päivälehden internetportaalia. Se pyysi 27.9.2012 saada tutustua kaikkiin 1.9.2001–26.9.2012 laadittuihin UdP-katsauksiin. Pyyntö hylättiin sen perusteella, että tietojen ilmaiseminen saattoi vaikuttaa haitallisesti turvallisuuden kannalta arkoihin liittovaltion armeijan etuihin. Valittaja kuitenkin sai tuntemattomalla tavalla merkittävän osan UdP-katsauksista ja julkaisi useita niistä nimityksellä Afghanistan-Papiere (Afganistan-asiakirjat).

11. Saksan liittotasavalta katsoi, että Funke Medien oli loukannut sen tekijänoikeutta näihin katsauksiin, ja nosti tätä vastaan kieltokanteen, jonka Landgericht (alueellinen alioikeus, Saksa) hyväksyi. Ylioikeus hylkäsi Funke Medienin valituksen. Revision-valituksessaan Funke Medien pysyttää kieltokanteen hylkäämistä koskevat vaatimuksensa.

12. Bundesgerichtshof (ylin yleinen tuomioistuin, Saksa) on tässä tilanteessa päättänyt keskeyttää asian käsittelyn ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Jätetäänkö unionin oikeuden säännöksissä, jotka koskevat tekijöiden yksinoikeutta kappaleen valmistamiseen (direktiivin 2001/29 2 artiklan a alakohta) ja teostensa välittämiseen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin (direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohta), ja näitä oikeuksia koskevia poikkeuksia ja rajoituksia (direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 ja 3 kohta), liikkumavaraa niiden saattamisessa osaksi kansallista oikeutta?
- 2) Miten [perusoikeuskirjassa] vahvistetut perusoikeudet on otettava huomioon määritettäessä direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädettyjen, tekijöiden yksinoikeutta kappaleen valmistamiseen (direktiivin 2001/29 2 kohdan a alakohta) ja teostensa välittämiseen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin (direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohta), koskevien poikkeusten ja rajoitusten ulottuvuutta?
- 3) Voidaanko tiedonvälityksen vapautta ([perusoikeuskirjan] 11 artiklan 1 kohdan toinen virke) tai lehdistönvapautta ([perusoikeuskirjan] 11 artiklan 2 kohta) koskevilla perusoikeuksilla perustella muita kuin direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja poikkeuksia tai rajoituksia, jotka koskevat tekijöiden yksinoikeutta kappaleen valmistamiseen (direktiivin 2001/29 2 artiklan a alakohta) ja teostensa välittämiseen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin (direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohta)?”

13. Ennakkoratkaisupyyntö saapui unionin tuomioistuimeen 4.8.2017. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet Funke Medien, Saksan, Ranskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä Euroopan komissio. Samat osapuolet olivat edustettuina 3.7.2018 pidetyssä istunnossa.

Asian arviointi

Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottaminen

14. Pääasian oikeudenkäynti koskee sitä, että Funke Medien on välittänyt yleisölle UdP-katsauksia eli liittovaltion armeijan ulkomaantoiminnasta määrääjain laadittavia tiedotteita, joihin Saksan liittotasavallalla on väitteidensä mukaan tekijänoikeudet. Näiden asiakirjojen tarkka sisältö ei ole tiedossani, koska Funke Medien on ollut velvoitettu poistamaan ne internetsivultaan. On kuitenkin mahdollista tutustua UdÖ-katsauksiin eli UdP-katsausten julkiseen versioon. Asianosaiset eivät istunnossa olleet yhtä mieltä siitä, kuinka paljon nämä kaksi versiota poikkeavat toisistaan, sillä Saksan hallituksen mukaan UdP-katsaukset ovat paljon laajempia kuin UdÖ-katsaukset, kun taas Funke Medienin mukaan UdP-katsauksissa on vain hieman enemmän tietoja kuin UdÖ-katsauksissa. Oli asia miten tahansa, se, että Funke Medien oli päättänyt julkaista UdP-katsaukset, jotka se oli onnistunut saamaan, osoittaa, että näiden kahden version välillä on eroja niissä esitettyjen tietojen osalta. Käsitykseni mukaan on kuitenkin sallittua olettaa, että vaikka UdP-katsauksiin sisältyvät tiedot ovat yksityiskohtaisempia, niiden esitystapa (tekijänoikeusalan kielellä ilmaisu) on kummassakin tapauksessa sama. Tämä esitystapa, sellaisena kuin se ilmenee UdÖ-katsauksista, kuitenkin saa minut vahvasti epäilemään sitä, onko tällaiset asiakirjat luokiteltava tekijänoikeuden suojaamiksi teoksiksi. Kyse on nimittäin pelkästään tiedottavista asiakirjoista, jotka on laadittu täysin neutraalilla ja vakioidulla kielellä ja joissa selostetaan tapahtumia tarkasti tai tiedotetaan, ettei mitään mainitsemisen arvoista ole tapahtunut.⁴

⁴ Asian havainnollistamiseksi lainaan katkelman uusimmasta tämän ratkaisuehdotuksen laatimishetkellä saatavissa olleesta UdÖ-katsauksesta eli 5.9.2018 päivätystä UdÖ-katsauksesta nro 36/18. Tämän asiakirjan ensimmäisellä sivulla on osasta maailmaa suurpiirteinen kartta, josta ilmenevät maat, joissa liittovaltion armeija osallistuu operaatioihin. Kartan jälkeen on luettelo näistä operaatioista. Tämän jälkeen on esitetty tiedot eri operaatioiden mukaisessa järjestyksessä esimerkiksi seuraavasti:

15. On kuitenkin yleisesti tunnustettu periaatteeksi, ettei tekijänoikeus suojaa ideoita vaan ilmaisia. Klassisen ilmaisutavan mukaan ideat liikkuvat vapaasti⁵ siinä mielessä, ettei niitä voida monopolisoida tekijänoikeudella, päinvastoin kuin esimerkiksi patenteilla, joilla suojataan ideoita, keksintöjä ja niin edelleen. Tekijänoikeus suojaa vain tapaa, jolla ideat on esitetty teoksessa. Itse ideoita, jotka ovat irrallisia kaikista teoksista, voidaan siis toistaa ja välittää vapaasti.

16. Tämä ajatusten sulkeminen tekijänoikeussuojan ulkopuolelle kattaa ”raakatiedot” eli tiedot, jotka on esitetty sellaisinaan. Vaikka nämä tiedot voivat olla tekstin muodossa, kyse on kuitenkin perustekstistä, jossa rajoitutaan vastaamaan kolmeen peruskysymykseen, kuka, mitä ja miksi. Tiedon ilmaisutapaa ei ole millään tavalla rikastettu, joten se sekoittuu itse tietoon. Ilmaisun monopolisointi tekijänoikeudella johtaisi siis tiedon monopolisointiin. Tämä raakatietojen sulkeminen suojan ulkopuolelle sisältyi jo kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamista koskevaan Bernissä 9.9.1886 allekirjoitettuun Bernin yleissopimukseen (Pariisin sopimuskirja 24.7.1971), sellaisena kuin se on muutettuna 28.9.1979 (jäljempänä Bernin yleissopimus), joka on tärkein kansainvälinen tekijänoikeussuojan väline ja jonka 2 artiklan 8 kappaleessa määrätään, että ”[t]ämän yleissopimuksen mukaista suojaa ei sovelleta päivänuutisiin eikä erilaisiin asiatietoihin, jotka ovat luonteeltaan pelkkiä lehdistötiedotuksia”.⁶

”Resolute Support (RS)/NATO-Einsatz in Afghanistan

Train-Advise-Assist-Command (TAAC) North/Deutsches Einsatzkontingent

Die Operationsführung der afghanischen Sicherheitskräfte (Afghan National Defence and Security Forces /ANDSF) in der Nordregion konzentrierte sich im Berichtszeitraum auf die Provinz Faryab mit Schwerpunkt im Raum nördlich von Maimanah. Darüber hinaus wurden Operationen in den Provinzen Baghlan, Badakhshan, Kunduz und Takhar durchgeführt. Für den Bereich Kunduz gilt unverändert, dass das seit November 2016 gültige Sicherheitskonzept der ANDSF für das Stadtgebiet Kunduz für weitgehende Sicherheit und Stabilität sorgt.

Im Verantwortungsbereich des TAAC North kam es im Berichtszeitraum zu verschiedenen Angriffen auf Kontroll- und Sicherungsposten der ANDSF.

Deutsche Beteiligung: 1.124 Soldatinnen und Soldaten (Stand: 03.09.18).

[Resolute Support (RS) / NATO:n operaatio Afganistanissa

Train-Conseil-Assistance-Commandement (TAAC) North/Saksan joukot

Afganistanin turvallisuusjoukkojen operaatio pohjoisen alueella keskittyi tarkasteluajanjaksona Faryabin maakuntaan, ja sen painopisteenä oli Meimanan pohjoispuolella sijaitseva alue. Operaatioita toteutettiin lisäksi Baghlanin, Badakhshanin, Kunduzin ja Takharin maakunnissa. Kunduzin alueen osalta pitää edelleen paikkansa, että marraskuusta 2016 voimassa olleella Kunduzin kaupunkialuetta koskevalla ANDSF:n turvallisuuskonseptilla varmistetaan edelleen turvallisuus ja vakaus.

TAAC Northin vastuualueella on tarkasteluajanjaksona ollut erinäisiä hyökkäyksiä ANDSF:n valvonta- ja turvallisuuspisteisiin.

Saksan osallistuminen: 1 124 sotilasta (tilanne 3.9.18)].

Kosovo Force (KFOR) / NATO-Einsatz im Kosovo

Keine berichtenswerten Ereignisse.

Deutsche Beteiligung: 315 Soldatinnen und Soldaten (Stand: 03.09.18).

[Kosovo Force (KFOR) / NATO:n operaatio Kosovossa

Ei mainitsemisen arvoisia tapahtumia.

Saksan osallistuminen: 315 sotilasta (tilanne 03.09.18)].

– –”

5 Vivant, M., Buguière, J.-M., *Droit d’auteur et droits voisins*, Dalloz, Paris, 2016, s. 151.

6 Euroopan unioni ei ole Bernin yleissopimuksen sopimuspuoli, mutta se on liittynyt Genevessä 20.12.1996 tehtyyn ja 6.3.2002 voimaan tulleeseen maailman henkisen omaisuuden järjestön (World Intellectual Property Organization, jäljempänä WIPO) tekijänoikeussopimukseen, jossa sen allekirjoittajat veloitetaan noudattamaan Bernin yleissopimuksen 1–12 artiklaa (ks. WIPO:n tekijänoikeussopimuksen sekä WIPO:n esitys- ja äänitesopimuksen hyväksymisestä Euroopan yhteisön puolesta 16.3.2000 tehty neuvoston päätös 2000/278/EY; EYVL 2000, L 89, s. 6). Tekijänoikeutta koskevia unionin oikeuden säädöksiä on näin ollen tulkittava kyseisen yleissopimuksen mukaisesti (ks. tuomio 7.12.2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, 34 ja 35 kohta).

17. Ilmaisun luokittelu ”teokseksi” tekijänoikeuden kannalta edellyttää sitä paitsi lisäksi, että se on ”omaperäinen siinä mielessä, että se on tekijänsä henkinen luomus”.⁷ Unionin tuomioistuin on johtanut tekijänoikeutta koskevan oikeuden, sellaisena kuin se on yhdenmukaistettu unionin oikeudessa erityisesti direktiivillä 2001/29, sovellettavuuden tämän edellytyksen kyseisen direktiivin ja Bernin yleissopimuksen systematiikasta. Tämä edellytys ei silti ole unionin oikeuden keksintö, sillä se esiintyy useimmissa kansallisissa tekijänoikeutta koskevissa oikeuksissa ainakin Manner-Euroopan oikeusjärjestyksissä.⁸ Se siis tavallaan kuuluu jäsenvaltioiden oikeudellisiin perinteisiin.

18. Unionin oikeudessa tämä ”tekijänsä henkisen luomuksen” käsite on teoksen määritelmän tärkein osa, ja teos puolestaan on itsenäinen unionin oikeuden käsite. Tätä määritelmää on tämän jälkeen kehitelty tuomiota Infopaq International⁹ seuranneessa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Unionin tuomioistuin on siten selventänyt, että kyse on tekijän luovan henkisen työn tuloksesta silloin, kun se kuvastaa tekijänsä yksilöllisyyttä. Tästä on kysymys silloin, kun tekijä on teoksen toteutuksessa kyennyt ilmaisemaan luovia kykyjään tekemällä vapaita luovia ratkaisuja.¹⁰ Omaperäisyysedellytys ei sitä vastoin täyty, jos kyseisen kohteen osien ilmaisutavan ratkaisee niiden tekninen tehtävä, sillä idean toteuttamiseen käytettäviä tapoja on niin rajallinen määrä, että idea ja sen ilmaisu sekoittuvat keskenään. Tällainen tilanne ei mahdollista sitä, että tekijä voisi ilmaista luovuuttaan omaperäisellä tavalla ja päätyä lopputulokseen, joka muodostaa tekijänsä henkisen luomuksen.¹¹ Vain tekijänsä henkinen luomus, siten kuin se on määritelty edellä, vastaa sellaista teosta, jota tekijänoikeus voi suojata. Tekijän henkisen työn tai taidon kaltaiset seikat eivät sellaisinaan voi oikeuttaa sitä, että tekijänoikeus suojaa kyseistä kohdetta, jos nämä työ ja taito eivät ilmaise mitään omaperäisyyttä.¹²

19. Kun näitä arviointiperusteita sovelletaan nyt käsiteltävään asiaan, herää vakavia epäilyjä siitä, voidaanko kyseiset asiakirjat luokitella teoksiksi, joita tarkoitetaan tekijänoikeutta koskevassa unionin oikeudessa, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on tulkinnut tätä. Käsitykseni mukaan on nimittäin varsin epätodennäköistä, että näiden asiakirjojen tekijä tai tekijät, joita emme tiedä mutta jotka todennäköisesti ovat liittovaltion armeijan virkamiehiä tai upseereita, olisivat asiakirjoja laatiessaan voineet tehdä vapaita ja luovia valintoja ilmaistakseen luovia kykyjään. Koska kyse on pelkästään tiedottavista asiakirjoista, jotka on väistämättä laadittu yksinkertaisella ja neutraalilla kielellä, niiden sisältämät tiedot määräävät täysin niiden sisällön, joten nämä tiedot ja niiden ilmaisu sekoittuvat keskenään, mikä sulkee pois kaiken omaperäisyyden. Asiakirjojen laatiminen edellyttää varmasti tiettyä ponnistelua ja taitoa, mutta nämä seikat eivät yksinään voi oikeuttaa sitä, että tekijänoikeus suojaa niitä. Kun tästä seikasta keskusteltiin istunnossa, osapuolet toivat esiin myös, että asiakirjojen rakenne voisi itse olla tekijänoikeuden suojaama. Rakenne muodostuu kuitenkin siitä, että säännöllisin välein esitetään tietoja kustakin ulkomaanoperaatiosta, johon liittovaltion armeija osallistuu. Mielestäni katsausten rakenne ei näin ollen ole yhtään luovempi kuin niiden sisältö.

7 Tuomio 16.7.2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, 37 kohta).

8 Tämä pitää paikkansa erityisesti Saksan oikeuden osalta, sillä siinä säädetään UrhG:n 2 §:n 2 momentissa, että ”[t]ässä laissa tarkoitettuja teoksia ovat vain henkilökohtaisen henkisen luomistyön tulokset”. Tämä ajatus sisältyy omaperäisyyden käsitteeseen tekijänoikeutta koskevassa Ranskan oikeudessa (Cour de cassationin Assemblée plénière tuomio 7.3.1986, Babolat v. Pachot, nro 83-10477, julkaistu tiedotteessa) sekä Puolan oikeudessa (tekijänoikeuksista ja lähioikeuksista 4.2.1994 annetun lain (ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych) 1 §:n 1 momentti) tai vielä Espanjan oikeudessa (henkisestä omaisuudesta 24.4.1996 annetun lain (Ley de Propiedad Intelectual) 10 §). Anglosaksisten maiden copyrightjärjestelmissä tilanne on toinen.

9 Tuomio 16.7.2009 (C-5/08, EU:C:2009:465).

10 Tuomio 1.12.2011, Painer (C-145/10, EU:C:2011:798, 88 ja 89 kohta).

11 Tuomio 22.12.2010, Bezpečnostní softwarová asociace (C-393/09, EU:C:2010:816, 49 ja 50 kohta).

12 Tuomio 1.3.2012, Football Dataco ym. (C-604/10, EU:C:2012:115, 33 kohta).

20. Erityisesti Funke Medien on sekä pääasiassa että nyt käsiteltävässä asiassa epäillyt sitä, voidaanko kyseiset asiakirjat luokitella teoksiksi, joita tekijänoikeus voi suojata. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan alempien oikeusasteiden tuomioistuimet eivät ole pääasian oikeudenkäynnissä ratkaisseet tätä kysymystä.¹³ Se katsoo kuitenkin, ettei ole asianmukaista palauttaa asiaa ylioikeuteen tämän seikan selventämiseksi, koska unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisukysymyksiin antamista vastauksista saattaa seurata, ettei kyseisille asiakirjoille ole annettava tekijänoikeussuojaa.

21. Ymmärrän prosessiekonomiaa koskevan huolen. Tässä asiassa esitetyt ennakkoratkaisukysymykset nostavat kuitenkin esiin tekijänoikeuden ja perusoikeuksien välisiä suhteita koskevia olennaisia oikeudellisia ongelmia, jotka saattavat johtaa siihen, että tekijänoikeuden legitimitetti ja jopa pätevyys suhteessa perusoikeuksiin kyseenalaistuu. Nämä ongelmat johtuvat suurelta osin siitä, että kyseiset asiakirjat ovat tekijänoikeuden kohteena epätavallisia, koska niiden sisältö on pelkästään tiedottava, koska ne ovat peräisin valtiolta ja jäävät sen omaisuudeksi ja koska ne ovat luottamuksellisia. Käsitykseni mukaan olisi siis vähintäänkin toivottavaa, että ennen näiden olennaisten ongelmien käsittelyä varmistuttaisiin siitä, että asiakirjat todella kuuluvat tekijänoikeuden piiriin ja laajemmin unionin oikeuden alaisuuteen.

22. On selvää, että se, luokitellaanko asiakirjat tekijänoikeutta koskevassa oikeudessa, sellaisena kuin tämä on yhdenmukaistettu unionin oikeudella, tarkoitetuksi ”teoksiksi”, on tosiseikkojen määrittämistä, joka kuuluu yksinomaan kansallisille tuomioistuimille. Katson kuitenkin, että kun otetaan huomioon edellä esiin tuodut epäilyt, joihin myös ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin näyttää sitä paitsi yhtyvän ja jotka koskevat tekijänoikeutta koskevan unionin oikeuden sovellettavuutta kyseisiin asiakirjoihin, unionin tuomioistuin voisi harkita, että se vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti toteaa, että tässä asiassa esitettyjen ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat, koska kysymykset ovat pääasian oikeudenkäynnin tässä vaiheessa hypoteettisia sen johdosta, että ne perustuvat lähtöolettamaan, jonka paikkansapitävyyttä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole varmistanut.¹⁴

23. Siltä varalta, ettei unionin tuomioistuin yhdy tähän ehdotukseen, tarkastelen seuraavaksi asiaa aineellisesti.

Ennakkoratkaisukysymysten aineellista sisältöä koskevat alustavat huomautukset

24. Kaikki tässä asiassa esitetyt ennakkoratkaisukysymykset liittyvät tavalla tai toisella tekijänoikeuden, sellaisena kuin se on yhdenmukaistettu direktiivillä 2001/29, ja perusoikeuksien, erityisesti sananvapauden, sellaisena kuin sitä suojataan perusoikeuskirjan 11 artiklalla, välistä suhdetta koskevaan problematiikkaan.

25. Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellä, joka liittyy Bundesverfassungsgerichtin (liittovaltion perustuslakituomioistuin, Saksa) oikeuskäytäntöön, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii siten selvittämään, onko Saksan oikeuden säännöksiä, joilla direktiivi 2001/29 saatetaan osaksi kansallista oikeutta, tulkittava yksinomaan niiden perusoikeuksien valossa, jotka ilmenevät unionin oikeusjärjestyksestä, vai myös kansallisen perustuslain tasolla voimassa olevien perusoikeuksien valossa.

¹³ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa pelkästään, etteivät kyseiset asiakirjat lähtökohtaisesti jää UrhG:n 5 §:n 2 momentin perusteella tekijänoikeussuojan ulkopuolelle virallisina julkaisuina. Tämä on ilmeistä, koska kyse on luottamuksellisista asiakirjoista, joita ei ole tarkoitettu yleisölle. Siihen, että virallinen asiakirja voisi saada tekijänoikeussuojaa, ei kuitenkaan riitä, ettei sitä ole mainitun säännöksen perusteella suljettu tämän suojan ulkopuolelle. Vaaditaan myös, että se täyttää tekijänoikeutta koskevassa oikeudessa tarkoitettujen teoksen kriteerit. Pääasian oikeudenkäynnissä ei ole kuitenkaan selvennetty tätä näkökohtaa.

¹⁴ Ks. erityisesti tuomio 18.12.2014, Schoenimport ”Italmoda” Mariano Previti ym. (C-131/13, C-163/13 ja C-164/13, EU:C:2014:2455, 31 ja 39 kohta).

26. Toinen ennakkoratkaisukysymys koskee tapaa, jolla perusoikeudet on otettava huomioon tulkittaessa direktiivissä 2001/29 säädettyjä tekijänoikeuksiin kohdistuvia poikkeuksia ja rajoituksia. Vaikka kysymystä ei ole esitetty nimenomaisesti, kysymyksen muotoilu osoittaa kuitenkin, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii saamaan selville, voiko perusoikeuksien ja nimenomaan tiedonsaantioikeuden huomioon ottaminen johtaa sellaiseen näiden poikkeusten tulkintaan, joka kattaa pääasiassa kyseessä olevan asiakirjojen käytön.

27. Kolmannessa ennakkoratkaisukysymyksessä nostetaan vielä esiin se ongelma, onko mahdollisesti olemassa muita tekijänoikeuteen kohdistuvia poikkeuksia tai rajoituksia, joista ei säädetä direktiivin 2001/29 säännöksissä (eikä missään muussakaan unionin oikeuden säädöksessä) mutta jotka ovat välttämättömiä perusoikeuksien kunnioittamisen takaamiseksi.

28. Nämä kolme erittäin yleisluonteisesti muotoiltua kysymystä on esitetty myös kahdessa muussa asiassa, jotka ovat tällä hetkellä vireillä unionin tuomioistuimessa saman ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyyntöjen johdosta.¹⁵ Nämä kolme asiaa koskevat kuitenkin tosiseikoiltaan täysin erilaisia tilanteita, ja niissä on kyse eri perusoikeuksista. Sellaisia muita tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen yhdistelmiä, joissa samat tekijänoikeuden ja perusoikeuksien suhdetta koskevat yleiset kysymykset voivat nousta esiin, on todennäköisesti äärettömästi.

29. Mielestäni ei siis ole relevanttia tarkastella pääasian oikeudenkäynnissä esiin tuotua ongelmaa näin yleisesti. Mikä tahansa yleisluonteisesti laadittu vastaus, jossa ei oteta huomioon tekijänoikeuden ja perusoikeuden mahdollista konkreettista konfliktitilannetta, on käsitykseni mukaan joko liian jäykkä, koska se ei mahdollista tekijänoikeusjärjestelmän mukauttamista tarvittaessa, tai liian joustava, koska se mahdollistaa tämän järjestelmän kyseenalaistamisen missä tahansa tilanteessa ja siten vie siltä kaiken oikeusvarmuuden.

30. Tämä pitää paikkansa sitäkin suuremmalla syyllä, sillä – kuten jäljempänä selvitän tarkemmin – tekijänoikeus sisältää jo itsessään mekanismeja, joilla on tarkoitus mukauttaa se perusoikeuksien – ensisijaisesti sananvapauden – noudattamiseen. Näiden mekanismien pitäisi pääsääntöisesti olla riittäviä, tai muuten ne kyseenalaistavat tekijänoikeutta koskevien säännösten pätevyyden itsensä suhteessa näihin perusoikeuksiin. Käsiteltävässä asiassa ei ole kuitenkaan tuotu esiin direktiivin 2001/29 säännösten pätevyyttä koskevaa ongelmaa, eikä tämän ongelman käsittely mielestäni ole tarpeellista.

31. Kaikenlainen tekijänoikeutta koskevien säännösten pelkkää tulkintaa pidemmälle menevä tekijänoikeuden tasapainottaminen perusoikeuksilla, jota tehtäessä toimitaan lain tulkinnan ja soveltamisen välisellä rajalla, on mielestäni siis toteutettava niin, että otetaan huomioon kunkin konkreettisen tapauksen olosuhteet. Tämä tapauskohtainen lähestymistapa mahdollistaa sen, että suhteellisuusperiaatetta voidaan soveltaa mahdollisimman tarkasti niin, että vältetään sekä tekijänoikeuteen että perusoikeuksiin kohdistuvat perusteettomat loukkaukset.

32. Pääasian oikeudenkäynti koskee tekijänoikeutta koskevan oikeuden soveltamista tapaukseen, joka on monessa suhteessa erityinen. Ensinnäkin suojan kohteena ovat nimittäin valtion asiakirjat, jotka ovat pelkästään tiedottavia, kuten olen edellä jo todennut. Näitä asiakirjoja on tekijänoikeuden kohteena siis vaikea erottaa niiden sisältämisestä tiedoista. Toiseksi kyseisen tekijänoikeuden haltija on valtio eli toimija, joka ei ole perusoikeuksien osalta edunsaaja vaan niiden velvoittama. Kolmanneksi on vielä todettava, että vaikka tässä käytetään tekijänoikeussuojan mekanismeja, tavoite, johon avoimesti pyritään, ei ole teoksen hyödyntäminen vaan siihen sisältyvien tietojen luottamuksellisuuden suojaaminen. Näistä syistä se, että rajoituttaisiin vastaamaan ennakkoratkaisukysymyksiin sellaisina, kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on muotoillut ne, ei käsitykseni mukaan mahdollistaisi asianmukaisen ratkaisun esittämistä ongelmaan, jonka kyseinen tuomioistuin on kohdannut.

¹⁵ Asia C-476/17, Pelham ja asia C-516/17, Spiegel Online.

33. Näin ollen ehdotan unionin tuomioistuimelle, että sellaisen vastauksen antamiseksi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, joka on hyödyllinen kyseisessä tuomioistuimessa pääasian oikeudenkäynnissä vireillä olevan konkreettisen riita-asian ratkaisemiseksi, ennakkoratkaisukysymykset muotoillaan uudelleen niin, että ne käsitellään yhdessä ja ettei lähtökohtana pidetä Saksan liittotasavallan tekijänoikeutta vaan Funke Medienin sananvapautta. Katson nimittäin, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa varsinaisesti tietää, onko perusoikeuskirjan 11 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltio vetoaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisia asiakirjoja koskevaan tekijänoikeuteensa rajoittaakseen tässä artikkelissa vahvistettua sananvapautta.

Tekijänoikeus ja sananvapaus

34. Perusoikeuskirjan 11 artiklan mukaan ”vapaus vastaanottaa ja levittää tietoja tai ajatuksia” on osa tässä artikkelissa vahvistettua sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta. Artiklan 2 kohdassa mainitaan lisäksi tiedotusvälineiden vapaus. Tällä oikeudella on vastineensa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä, Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetussa yleissopimuksessa (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus), jonka 10 artikkelissa määritellään sananvapaus samoin sanoin kuin perusoikeuskirjan 11 artiklan 1 kohdassa.

35. Sitä vastoin tekijänoikeus, sellaisena kuin se on yhdenmukaistettu unionin oikeudella, antaa tekijöille yksinoikeuden sallia tai kieltää kappaleiden valmistaminen teoksistaan ja teostensa julkinen välittäminen. Vaikka tekijänoikeus – kuten olen yksityiskohtaisemmin selvittänyt edellä – ei suojaa teoksiin sisältyviä tietoja tai ideoita vaan niiden ilmaisuja, se on kuitenkin luonnostaan tuomittu joutumaan ristiriitaan sananvapauden kanssa. On nimittäin todettava ensinnäkin, että tekijänoikeuden kattaman teoksen välittäminen kuuluu ilman muuta sananvapauden soveltamisalaan siitä riippumatta, suorittaako sen tekijä itse vai tapahtuuko se hänen luvallaan vai ilman tällaista lupaa. Toiseksi on todettava, että silloinkin, kun teos ei ole välittämisen ainoa tai pääasiallinen kohde, on toisinaan vaikeaa ja jopa mahdotonta välittää tiettyjä ideoita välittämättä samanaikaisesti toisen teosta kokonaan tai ainakin osittain. Tarkastellaan esimerkkinä taidearvostelua. Jos vaaditaan, että taitelijalta on saatava lupa etukäteen (ja annetaan hänelle mahdollisuus olla antamatta sitä), tekijänoikeus rajoittaa väistämättä sananvapautta.

36. Yleisesti tunnustetaan, että tekijänoikeus itsessään sisältää mekanismeja, jotka mahdollistavat perusoikeuksien, erityisesti sananvapauden, ja tekijänoikeuden mahdollisten ristiriitojen poistamisen.¹⁶

37. Näihin kuuluu ensinnäkin periaate, jonka mukaan tekijänoikeus ei suojaa ideoita vaan ilmaisuja. Tällä tavoin sananvapaus on suojattu tietojen välittämisen ja vastaanottamisen osalta. Olen jo tarkastellut tätä periaatetta ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottamista koskevassa osassa,¹⁷ enkä siis toista itsenäni.

38. Toiseksi tekijänoikeus sopeutuu yhteen perusoikeus- ja ihmisoikeuksien kanssa eri poikkeusten vaikutuksesta. Nämä poikkeukset mahdollistavat teosten käytön eri tilanteissa, jotka voivat kuulua eri perusoikeuksien ja -vapauksien alaan, viemättä samalla tekijöiltä heidän oikeuksiensa olennaista sisältöä, joka muodostuu sen yhteyden kunnioittamisesta, joka sitoo heidät teoksiinsa, ja mahdollisuudesta hyödyntää teoksia taloudellisesti.

¹⁶ Ks. erityisesti Barta, J., Markiewicz, R., *Prawo autorskie*, Wolters Kluwer, Varsova, 2016, s. 635 ja sitä seuraavat sivut ja Vivant, M., Buguière, J.-M., *Droit d'auteur et droits voisins*, Dalloz, Pariisi, 2016, s. 519 ja sitä seuraavat sivut. Ks. myös esim. Geiger, C., Izyumenko, E., "Copyright on the human rights' trial: redefining the boundaries of exclusivity through freedom of expression", *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, nro 45 (2014), s. 316–342 ja Lucas, A., Ginsburg, J.C., "Droit d'auteur, liberté d'expression et libre accès à l'information (étude comparée de droit américain et européen)", *Revue internationale du droit d'auteur*, nro 249 (2016), s. 4–153.

¹⁷ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 15 ja 16 kohta.

39. Unionin oikeudessa poikkeukset tekijänoikeudesta on yhdenmukaistettu erityisesti direktiivin 2001/29 5 artiklassa. Pitää paikkansa, että nämä poikkeukset ovat valinnaisia, sillä muodollisesti jäsenvaltiot eivät ole velvollisia säätämään niistä kansallisessa oikeudessaan. Mielestäni kyse on kuitenkin pikemminkin unionin lainsäätäjän keinosta sallia jäsenvaltioille enemmän joustavuutta poikkeusten täytäntöönpanossa kuin todellisesta mahdollisuudesta säätää tai olla säätämättä niistä. Tekijänoikeus oli nimittäin olemassa jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä paljon ennen, kuin se yhdenmukaistettiin unionin tasolla direktiivillä 2001/29. Tämä on sitä paitsi tämän yhdenmukaistamisen syy.¹⁸ Unionin lainsäätäjä ei ole kuitenkaan ilmeisesti halunnut mullistaa niitä erilaisia perinteitä ja muotoiluja, joita kansallisissa oikeusjärjestyksissä on näin muodostunut poikkeusten osalta. Tämä ei millään tavalla muuta sitä, että suurin osa direktiivin 2001/29 5 artiklassa säädettyistä poikkeuksista on muodossa tai toisessa olemassa kaikissa tekijänoikeutta koskevissa jäsenvaltioiden kansallisissa oikeuksissa.¹⁹

40. Normaalitilanteessa nämä tekijänoikeuden sisäiset rajat mahdollistavat sen, että perusoikeudet ja -vapaudet voidaan pääasiallisesti tyydyttävällä tavalla sovittaa yhteen niiden yksinoikeuksien kanssa, joita tekijöillä on teostensa käyttöön. Näiden rajojen olemassaolosta huolimatta tekijänoikeutta koskevan oikeuden, kuten minkä tahansa muun säännösten, soveltamista koskee edelleen vaatimus perusoikeuksien kunnioittamisesta, ja tuomioistuimet voivat valvoa tätä. Jos osoittautuisi, että on olemassa systeemisiä puutteita perusoikeuden suojaamisessa tekijänoikeuteen nähden, tekijänoikeuden pätevyys kyseenalaistuisi ja esiin nousisi kysymys lainsäädännön muuttamisesta. Voi kuitenkin olla poikkeuksellisia tilanteita, joissa tekijänoikeuden, joka toisissa olosuhteissa voisi täysin legitimiä saada lainsäädännön ja oikeuskäytännön mukaista suojaa, on joustettava perusoikeuden tai -vapauden toteutumista koskevan erittäin tärkeän intressin edessä.

41. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on äskettäin muistuttanut tällaisen tekijänoikeuteen kohdistuvan ulkoisen rajoituksen olemassaolosta. Se on kahdessa ratkaisussaan²⁰ katsonut, että Euroopan ihmisoikeussopimukseen liittyneen valtion toimintaa tekijänoikeuden suojaamiseksi voitiin valvoa sen kannalta, onko se sopusoinnussa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklassa vahvistetun sananvapauden kanssa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei kummassakaan edellä mainitussa asiassa todennut, että sananvapautta oli rikottu. Se nimittäin otti huomioon kyseisten välittämisten (joilla oli kaupallinen tarkoitus) luonteen ja muiden asiaan liittyvien henkilöiden (tekijänoikeuksien haltijat) oikeudet ja katsoi, että vastaajilla (valtiot, jotka olivat allekirjoittaneet Euroopan ihmisoikeussopimuksen) oli laajaa harkintavaltaa sen osalta, ovatko sananvapautteen kohdistuvat rajoitukset, joita tekijänoikeus aiheuttaa, välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa.

42. Olosuhteissa, jotka poikkeavat kahdessa edellä mainitussa asiassa kyseessä olleista olosuhteista, arvioinnin tulos voi kuitenkin olla eri, ja näin on erityisesti tilanteessa, jossa – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – suojan alaisuuteen väitetysti kuuluvan teoksen välittämällä on edistetty yleistä etua koskevaa keskustelua ja jossa teos koostuu valtion virallisista asiakirjoista, jotka ovat luonteeltaan tiedottavia. Ehdotan siis, että unionin tuomioistuin noudattaa vastaavaa päättelyä kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin.

43. Tämä ehdotus on sitäkin perustellumpi, sillä perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdassa määrätään, että siltä osin kuin tämän perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa. Perusoikeuskirjan 11 artikla vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10:ttä artiklaa.²¹ Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa ennakkoratkaisupyyntönsä, unionin

18 Ks. direktiivin 2001/29 johdanto-osan 6 ja 7 perustelukappale.

19 Mahdollinen poikkeus on jälleen kerran Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, jossa on anglosaksisen copyrightperinteen mukaisesti kehittynyt käsite fair use, joka on tekijänoikeuteen kohdistuva yleinen rajoitus, jota sovelletaan tapauskohtaisesti.

20 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 10.1.2013, Ashby Donald ym. v. Ranska (CE:ECHR:2013:0110UD003676908) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätös 19.2.2013, Fredrik Neij ja Peter Sunde Kolmisoppi v. Ruotsi (CE:ECHR:2013:0219DECO04039712).

21 Ks. perusoikeuskirjan 52 artiklaa koskeva selitys.

tuomioistuimien on kylläkin katsonut, että koska Euroopan ihmisoikeussopimus ei muodollisesti sisälly unionin oikeusjärjestykseen, sekä unionin oikeuden että kansallisen oikeuden säännösten pätevyyttä on arvioitava ainoastaan perusoikeuskirjan valossa.²² Tämä ei kuitenkaan merkitse, että Euroopan ihmisoikeussopimusta, sellaisena kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on tulkinnut sitä, ei ole otettava huomioon tulkittaessa perusoikeuskirjaa tätä arviointia varten.²³ Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohta menettäisi nimittäin tällöin kaiken merkityksensä.

Sotilaallisten katsausten tekijänoikeussuoja perusoikeuskirjan 11 artiklan valossa

44. Perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirja koskee muun muassa jäsenvaltioita, kun ne soveltavat unionin oikeutta. On selvää, että se, että Saksan tuomioistuimet soveltavat pääasian oikeudenkäynnissä säännöksiä, joilla direktiivi 2001/29 saatetaan osaksi kansallista oikeutta, on unionin oikeuden soveltamista. Sitä koskevat siis perusoikeuskirjan määräykset, erityisesti velvollisuus noudattaa tässä soveltamisessa perusoikeuskirjan 11 artiklan mukaista Funke Medienin sananvapautta. Useat tähän asiaan liittyvät seikat johtavat kuitenkin päätelmään, että kyseisten asiakirjojen suojaaminen tekijänoikeudella olisi perusoikeuskirjan kyseisen artiklan vastaista.

Mahdolliset sananvapauden rajoitukset

45. Käsitykseni mukaan ei ole mitään epäilyä siitä, että sen kaltaisten luottamuksellisten asiakirjojen, joista on kyse pääasiassa, julkaiseminen sisältyy sananvapauteen.²⁴ Mielestäni on samaten selvää, että tekijänoikeus, johon Saksan liittotasavalta vetoaa, rajoittaa sananvapautta.²⁵ Nämä seikat eivät edellytä enempää tarkastelua. Tällaiset sananvapauden rajoitukset eivät ole ehdottoman kiellettyjä. Sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan 2 kappaleessa että perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa luetellaan perusteet, jotka voivat tehdä sananvapauden rajoitukset perustelluiksi, ja edellytykset, jotka rajoitusten on täytettävä.

46. En aio osallistua keskusteluun, joka koskee Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määrättyjen rajoitusperusteiden ensisijaisuutta perusoikeuskirjassa määrättyihin perusteisiin nähden, kun on kyse vapauksista, joita suojataan vastaavalla tavalla molemmissa asiakirjoissa.²⁶ Ehdotan, että niitä pikemminkin pidetään yhdenvertaisina, mikä käsitykseni mukaan vastaa parhaiten perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohtaan sisältyvää pääperiaatetta, jonka mukaan näissä kahdessa asiakirjassa olevilla vastaavilla oikeuksilla on oltava sama merkitys ja ulottuvuus.

47. Siltä osin kuin on kyse sananvapauden rajoittamisesta pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, ilmeisin peruste on mielestäni luottamuksellisten tietojen ilmaisemisen estäminen yhdessä kansallista turvallisuutta koskevien vaatimusten kanssa. Näistä kahdesta sananvapauden rajoituksesta määrätään nimenomaisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan 2 kappaleessa.

48. Perusoikeuskirjassa tätä ei ilmaista yhtä nimenomaisesti, sillä sen 52 artiklan 1 kohdassa mainitaan pelkästään yleisluonteisesti ”unionin tunnustamat yleisen edun mukaiset tavoitteet”. Perusoikeuskirjan 52 artiklaa koskevan selityksen mukaan näihin etuihin sisältyvät kuitenkin SEU 3 artiklassa lueteltujen unionin tavoitteiden lisäksi jäsenvaltioiden edut, joita unionin on kunnioitettava. On erityisesti

22 Ks. tuomio 15.2.2016, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 45 ja 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 5.4.2017, Orsi ja Baldetti (C-217/15 ja C-350/15, EU:C:2017:264, 15 kohta).

23 Unionin tuomioistuin on sitä paitsi jo todennut näin, ks. tuomio 5.10.2010, McB. (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, 53 kohta) ja tuomio 22.12.2010, DEB (C-279/09, EU:C:2010:811, 35 kohta).

24 Ks. erityisesti mm. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 19.1.2016, Görmüş ym. v. Turkki (CE:ECHR:2016:0119JUD004908507, 32 kohta).

25 Ks. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 10.1.2013, Ashby Donald ym. v. Ranska (CE:ECHR:2013:0110JUD003676908, 34 kohta).

26 S. Peers on analysoinut tätä ongelmakokonaisuutta perusteellisesti teoksessa Peers, S., ym. (toim.), *The EU Charter of Fundamental Rights. A Commentary*, Hart Publishing, Oxford, 2014, s. 1515–1521.

todettava, että tässä selityksessä mainitaan nimenomaisesti SEUT 346 artikla, jonka mukaan ”mikään jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusetujensa vastaiseksi”. Myös kansallisen turvallisuuden takaaminen kuuluu niihin ”keskeisiin valtion tehtäviin”, joita unionin on SEU 4 artiklan 2 kohdan nojalla kunnioitettava.

49. Tästä seuraa, että tiettyjen tietojen luottamuksellisuuden suojaaminen kansallisen turvallisuuden takaamiseksi on legitiimi sananvapauden rajoittamisperuste sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen että perusoikeuskirjan kannalta. Pääasiassa ei ole kuitenkaan kyse asiakirjojen suojaamisesta luottamuksellisina tietoina vaan tekijänoikeuden kohteina. Saksan hallituksen asiamies on nimittäin istunnossa todennut nimenomaisesti, että vaikka Funke Medieniä vastaan nostetun kanteen ainoa tavoite on näihin asiakirjoihin sisältyvien luottamuksellisten tietojen suojaaminen, Saksan liittotasavalta on katsonut, että valtion turvallisuuteen kohdistuva uhka, joka aiheutui niiden ilmaisemisesta, ei ollut sen asteinen, että se olisi tehnyt perustelluksi sananvapauden ja lehdistönvapauden puuttumisen. Jäsenvaltio on siis sen sijaan, että se olisi nostanut rikossyytteitä luottamuksellisten tietojen ilmaisemisesta, turvautunut ”epätavanomaiseen” oikeussuojakeinoon eli näitä asiakirjoja koskevan tekijänoikeutensa suojaamiseen.

50. On siis ratkaistava, voiko tämän tekijänoikeuden suojaaminen tehdä sananvapauden rajoittamisen perustelluksi, kun otetaan huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artikla ja perusoikeuskirjan 11 artikla.

Valtion tekijänoikeus sotilaallisiin katsauksiin perusteena, jonka vuoksi on perusteltua rajoittaa sananvapautta

51. Tekijänoikeuden käyttäminen subjektiivisena oikeutena ei tavallisesti kuulu minkään yleisen edun alaan. Tekijänoikeuden haltija, joka hyödyntää tekijänoikeuttaan, ei toteuta yleistä etua vaan omaa etuaan. Se, että tekijänoikeus voi tehdä perustelluksi perusoikeuksien, kuten sananvapauden, rajoittamisen, perustuu näin ollen muiden henkilöiden oikeuksien suojaamiseen, joka on rajoittamisen peruste, josta määrätään sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan 2 kappaleessa että perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa.²⁷

52. Näihin muiden henkilöiden oikeuksiin sisältyvät ensinnäkin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja perusoikeuskirjassa taatut oikeudet ja vapaudet. Tällainen eri perusoikeuksien konfliktitilanne edellyttää niiden punnintaa.²⁸ Tämän suojan kannalta tekijänoikeus rinnastuu immateriaalioikeutena omistusoikeuteen, joka taataan Euroopan ihmisoikeussopimuksen lisäpöytäkirjan 1 artiklan ja perusoikeuskirjan 17 artiklan perusteella.²⁹ Unionin tuomioistuin on useaan kertaan tunnustanut, että on välttämätöntä varmistaa oikeudenmukainen tasapaino immateriaalioikeuden, tekijänoikeus mukaan lukien, ja muiden perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien välillä.³⁰

53. Mielestäni tätä logiikkaa ei voida kuitenkaan soveltaa erityistilanteeseen, jossa tekijänoikeuden haltija on jäsenvaltio, kuten nyt käsiteltävässä asiassa. Jäsenvaltiot sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen allekirjoittajavaltiot eivät ole perusoikeuksien osalta edunsaajia vaan niiden velvoittamia. Niillä on velvollisuus kunnioittaa ja suojata näitä oikeuksia mutta ei omalta kannaltaan vaan yksityisten oikeussubjektien kannalta. Ketä vastaan valtiot nimittäin suojaisivat perusoikeuksiaan?

²⁷ Perusoikeuskirjassa puhutaan tarkemmin sanottuna ”muiden henkilöiden oikeuksi[sta] ja vapauksi[sta]”, kun taas Euroopan ihmisoikeussopimuksessa viitataan pelkästään ”muiden oikeuksi[in]”. Katson kuitenkin, että nämä käsitteet vastaavat toisiaan.

²⁸ Ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 10.1.2013, Ashby Donald ym. v. Ranska (CE:ECHR:2013:0110JUD003676908, 40 kohta). Ks. myös Peers, S., em. teos, s. 1475.

²⁹ Perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohdassa mainitaan peräti nimenomaisesti teollis- ja tekijänoikeudet.

³⁰ Ks. äskettäisenä esimerkkinä tuomio 15.9.2016, Mc Fadden (C-484/14, EU:C:2016:689, 82–84 kohta).

On selvää, etteivät ne suojaa niitä itseään vastaan, joten ne siis suojaisivat niitä yksityisiä vastaan. Tämä olisi vastoin itse perusoikeuksien logiikkaa, sellaisena kuin tämä on ymmärretty vuonna 1789 annetusta ihmis- ja kansalaisoikeuksien julistuksesta lähtien, sillä kyse ei ole julkisen vallan suojaamisesta yksityistä vastaan vaan yksityisen suojaamisesta julkista valtaa vastaan.

54. Tarkoitukseni ei ole tietenkään sanoa, ettei valtio voi nauttia *siviilioikeudellisesta* omistusoikeudesta, immateriaalioikeudet mukaan lukien. Valtio ei kuitenkaan voi vedota *perusoikeuksiin kuuluvaan* omistusoikeuteen rajoittaakseen jotain muuta Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tai perusoikeuskirjassa taattua perusoikeutta.

55. Vaikka katsottaisiin, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan 2 kappaleessa ja perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa mainitut muiden henkilöiden oikeudet kattavat mahdollisena sananvapauden rajoittamisen oikeuttamisperusteena paitsi näillä säännöstöillä suojatut oikeudet myös muita oikeuksia, katson toisaalta samoista syistä kuin ne, jotka on esitetty edellä, ettei tämä oikeuttamisperuste voi perustua valtion itsensä oikeuksiin. Se, että valtio voisi perusoikeuksia rajoittaakseen vedota muuta kuin yleistä etua koskeviin omiin oikeuksiinsa, johtaisi nimittäin perusoikeuksien mitätöitymiseen.

56. Ainoa peruste, johon jäsenvaltio voi tukeutua osoittaakseen Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tai perusoikeuskirjassa taatun perusoikeuden rajoittamisen perustelluksi, on siten yleinen etu. Kuten olen edellä todennut, Saksan liittotasavalta on tässä tapauksessa kuitenkin katsonut, että sananvapauden ja lehdistönvapauden rajoittaminen, joka seuraisi siitä, että Funke Medieniä vastaan nostettaisiin syyte pääasiassa kyseessä olevien asiakirjojen ilmaisemisesta, olisi suhteeton näiden asiakirjojen luottamuksellisuuden suojaamista koskevaan yleiseen etuun nähden. Jäsenvaltio ei voi tällaisessa tilanteessa vedota yleisen edun sijasta tekijänoikeuteensa.

57. Vaikka tämä vaikeus ylitettäisiin esimerkiksi katsomalla, että valtion tekijänoikeuksien suoja sisältyy yleiseen etuun, mikä on käsitykseni mukaan kyseenalaista, sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan 2 kappaleessa että perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että sananvapauden kohdistuvat rajoitukset ovat välttämättömiä.³¹ Mielestäni tämä edellytys ei kuitenkaan täyty tässä tapauksessa.

Sotilaallisia katsauksia koskevan tekijänoikeuden suojaamisen välttämättömyys

58. Tekijänoikeudella toteutetaan kaksi päätavoitetta. Ensimmäinen tavoite on sen henkilökohtaisen yhteyden suojaaminen, joka sitoo tekijän teokseen hänen henkisen luomistyönsä tuotteena ja siis tavallaan hänen persoonallisuutensa ilmentymänä. Kyse on pääasiallisesti moraalisten oikeuksien alasta. Toinen tavoite on sen mahdollistaminen, että tekijät pystyvät hyödyntämään teoksiaan taloudellisesti ja saamaan siten tuloja luovasta työstään. Kyse on taloudellisten oikeuksien alasta, jota on yhdenmukaistettu unionin oikeuden tasolla. Jotta tekijänoikeudesta johtuvaa sananvapauden rajoittamista voitaisiin pitää välttämättömänä, sen on vastattava vähintään toiseen näistä kahdesta tavoitteesta. Käsitykseni mukaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten sotilaallisten katsausten suojaaminen tekijänoikeudella ei kuitenkaan vastaa kumpaankaan tavoitteeseen.

59. Ensinnäkin siltä osin kuin on kyse tekijällä teokseen olevan suhteen suojasta, on huomautettava, että vaikka Saksan liittotasavalta voi jonkinlaisen oikeudellisen fiktion kautta olla kyseisiä asiakirjoja koskevan tekijänoikeuden haltija, on ilmeisistä syistä aivan varmaa, ettei se ole niiden tekijä. Asiakirjojen todellinen laatija tai – todennäköisemmin – todelliset laatijat ovat täysin anonyymejä, asiakirjoja laaditaan jatkuvasti, ja niiden on kaikkien virallisten asiakirjojen tavoin käytävä läpi hierarkkinen valvonta. Asiakirjojen laatijat eivät laadi niitä tai niiden osia henkilökohtaisen luovan

³¹ Euroopan ihmisoikeussopimuksessa on lisäksi maininta ”demokraattisessa yhteiskunnassa”, mitä perusoikeuskirjassa todennäköisesti pidetään selvänä. En tarkastele tässä rajoitusten lakisääteisyttä koskevaa edellytystä, koska tekijänoikeussuoja perustuu kiistattomasti lakiin.

toiminnan yhteydessä vaan niiden ammatillisten velvollisuuksien yhteydessä, joita heillä on virkamiehinä tai upseereina.³² Suoraan sanottuna ei siis ole olemassa näiden asiakirjojen varsinaista tekijää siinä merkityksessä, joka tällä sanalla on tekijänoikeutta koskevassa oikeudessa, eikä kyse näin ollen voi olla sen yhteyden suojaamisesta, joka tekijällä on teokseen.

60. Kuten direktiivin 2001/29 johdanto-osan 19 perustelukappale vahvistaa, pitää paikkansa, että moraaliset oikeudet eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan eivätkä sitä paitsi yleensä unionin oikeuden soveltamisalaan. Tekijänoikeuksien – sekä moraalisten että taloudellisten – alkuperä ja oikeuttamisperuste kuitenkin sisältyvät siihen erityiseen suhteeseen, joka on tekijän ja hänen teoksensa välillä. On siten todettava, että jollei ole tekijää, ei ole myöskään sen enempää moraalisia kuin taloudellisiakaan tekijänoikeuksia.

61. Siltä osin kuin on toiseksi kysymys taloudellisesta hyödyntämisestä, on näytetty toteen, että Saksan liittotasavallan pääasiassa nostaman kanteen ainoa tarkoitus oli suojata luottamuksellisuutta mutta luottamuksellisuus ei koskenut kyseisiä asiakirjoja kokonaisuutena, sillä niistä oli julkaistu versio UdÖ-katsausten muodossa, vaan luottamuksellisuus koski vain tiettyjä arkaluonteisina pidettyjä tietoja. Tämä jää kuitenkin täysin tekijänoikeudelle asetettujen tavoitteiden ulkopuolelle. Tekijänoikeutta käytetään tässä siis välineenä sille täysin vieraiden tavoitteiden saavuttamiseen.

62. Saksan liittotasavalta on katsottuaan, ettei intressi, joka koskee kyseisten asiakirjojen suojaamista luottamuksellisina tietoina, tehnyt perustelluksi siitä johtuvaa sananvapauden rajoittamista, siten päättänyt saavuttaa saman tuloksen vetoamalla näitä asiakirjoja koskevaan tekijänoikeuteensa huolimatta siitä, että tekijänoikeudella pyritään täysin eri tavoitteisiin, ja siitä, ettei ole edes näytetty toteen, että asiakirjat ovat tekijänoikeutta koskevassa oikeudessa tarkoitettuja teoksia.

63. Mielestäni tällaista menettelyä ei voida hyväksyä.

64. On nimittäin todettava, ettei sananvapauden rajoitus, joka johtuu siitä, että kyseisiä asiakirjoja suojataan tekijänoikeudella, ole demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön vaan tälle erittäin haitallinen. Eräs sananvapauden ja sen osan eli lehdistönvapauden, joka mainitaan nimenomaisesti perusoikeuskirjan 11 artiklan 2 kohdassa, tärkeimmistä tehtävistä on kansalaisten vallanpitäjiin kohdistama valvonta, joka on jokaisen demokraattisen yhteiskunnan välttämätön osatekijä. Tätä valvontaa voidaan harjoittaa muun muassa ilmaisemalla tiettyjä tietoja tai asiakirjoja, joiden sisällön tai jopa olemassaolon (tai peräti sen, ettei niitä ole olemassa) vallanpitäjät haluaisivat salata. Tiettyjen tietojen on tietenkin pysyttävä salaisina jopa demokraattisessa yhteiskunnassa, jos niiden ilmaiseminen on uhka valtion ja näin ollen itse yhteiskunnan olennaisille eduille. Tiedoille on tällöin annettava turvaluokitus ja ne on suojattava sellaisten tätä tarkoitusta varten säädettyjen menettelyjen mukaisesti, joiden soveltamista tuomioistuimet valvovat. Näiden menettelyjen ulkopuolella tai siinä tapauksessa, että valtio itse luopuu niiden soveltamisesta, ei kuitenkaan voida sallia, että valtio vetoaa mitä tahansa asiakirjaa koskevaan tekijänoikeuteensa estääkseen toimintansa valvonnan.

Tätä osaa koskeva ratkaisuehdotus

65. Yhteenvetona totean, että pääasian kohteena olevien asiakirjojen mahdollinen suojaaminen tekijänoikeudella ei sisälly immateriaalioikeuksia koskevaan perusoikeuteen, ja sitä on siis tarkasteltava yksinomaan sananvapauden rajoittamisena, sellaisena kuin tämä vapaus ilmaistaan perusoikeuskirjan 11 artiklassa. Tämä rajoittaminen ei kuitenkaan ole välttämätöntä, eikä se tosiasiallisesti vastaa mitään yleistä etua eikä tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia, siten kuin perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa tarkoitetaan.

³² Ks. myös näiden asiakirjojen teoksen luonnetta koskevat huomautukseni tämän ratkaisuehdotuksensa osassa, joka koskee ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottamista.

66. Ehdotan siis, että jos unionin tuomioistuin päättää käsitellä tässä asiassa esitetyt ennakkoratkaisukysymykset aineellisesti, se vastaa siten, että perusoikeuskirjan 11 artiklaa, luettuna yhdessä sen 52 artiklan 1 kohdan kanssa, on tulkittava siten, ettei jäsenvaltio voi vedota direktiivin 2001/29 2 artiklan a alakohdasta ja 3 artiklan 1 kohdasta johtuvaan tekijänoikeuteen estääkseen sen, että tältä jäsenvaltiolta peräisin olevia luottamuksellisia asiakirjoja välitetään yleisölle yleistä etua koskevia kysymyksiä koskevan keskustelun yhteydessä. Tämä tulkinta ei ole esteenä sille, että jäsenvaltio unionin oikeutta noudattaen soveltaa muita kansallisen oikeutensa säännöksiä, erityisesti luottamuksellisten tietojen suojaa koskevia säännöksiä.

Ennakkoratkaisukysymykset

67. Kuten olen tuonut esiin alustavissa huomautuksissa, ehdotan, että unionin tuomioistuin muotoilee ennakkoratkaisukysymykset uudelleen arvioidakseen tekijänoikeutta koskevan oikeuden, sellaisena kuin se on yhdenmukaistettu unionin oikeudella, soveltamista pääasiassa kyseessä oleviin asiakirjoihin sananvapauden valossa. Tämä arviointi ja näin ollen suositeltu ratkaisu sijoittuvat aikaisempaan vaiheeseen kuin se, josta on kyse ennakkoratkaisukysymyksissä, sellaisina kuin ne on muotoiltu ennakkoratkaisupyyntöissä.

68. Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys koskee nimittäin liikkumavaraa, jota jäsenvaltioilla on niiden saattaessa direktiiviä 2001/29 osaksi kansallista oikeuttaan. Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa ennakkoratkaisupyyntönsä, tämä kysymys on esitetty Bundesverfassungsgerichtin oikeuskäytännön muodostamassa asiayhteydessä. Bundesverfassungsgerichtin mukaan siinä tapauksessa, että jäsenvaltioilla on unionin oikeutta soveltaessaan liikkumavaraa, tätä soveltamista on arvioitava perusoikeuksien valossa, sellaisina kuin nämä oikeudet ilmaistaan Saksan perustuslaissa, kun taas siinä tapauksessa, ettei tällaista liikkumavaraa ole, perusoikeuskirja on ainoa relevantti vertailukohta. Bundesverfassungsgericht on kehittänyt tämän oikeuskäytännön unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella.³³ Ehdottamani vastaus seuraa kuitenkin täysin unionin oikeuden säännösten ja määräysten eli direktiivin 2001/29 säännösten ja perusoikeuskirjan määräysten välisestä suhteesta, ilman että olisi tarpeen arvioida jäsenvaltioiden liikkumavaraa.

69. Toisella ennakkoratkaisukysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko mahdollista (tai välttämätöntä) ottaa sananvapaus huomioon tulkittaessa direktiivin 2001/29 5 artiklassa säädettyjä poikkeuksia tekijänoikeuteen. Pitää paikkansa, että unionin tuomioistuin on suositellut tällaista huomioon ottamista tuomiossa Deckmyn ja Vrijheidsfonds.³⁴ Tässä asiassa kyseessä ollut tilanne erosi kuitenkin nyt käsiteltävän asian kohteena olevasta tilanteesta. Tuomioon Deckmyn ja Vrijheidsfonds johtaneen asian ratkaisu perustui nimittäin oletamaan, että kyseistä poikkeusta (joka koski parodiaa) voitiin soveltaa kyseiseen tapaukseen.³⁵ Kyse oli sen selvittämisestä, oliko mahdollista, että sitä *ei* sovelleta sen vuoksi, että kyseisten tekijänoikeuksien haltijoiden oikeudet intressit olivat ristiriidassa tämän soveltamisen kanssa.³⁶

70. Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin näyttää ehdottavan, että kyseeseen mahdollisesti tulevien poikkeusten ulottuvuutta itseään ja niiden soveltamisen edellytyksiä tulkittaisiin laajasti, niin että sananvapaus vaikuttaa tähän tulkintaan. Katson kuitenkin, että pääasiassa kyseessä olevan riita-asian kaltaisessa erityisessä tilannekokonaisuudessa tekijänoikeuden antama suoja on evättävä poikkeuksen mahdollisesta sovellettavuudesta huolimatta.

33 Erityisesti tuomio 26.2.2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, 29 kohta).

34 Tuomio 3.9.2014 (C-201/13, EU:C:2014:2132, tuomiolauselman 2 kohdan toinen alakohta).

35 "[J]os pääasiassa kyseessä oleva piirros on edellä mainittujen parodian keskeisten tunnusmerkkien mukainen –" (tuomio 3.9.2014, Deckmyn ja Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, tuomiolauselman 2 kohdan kolmas alakohta).

36 Tuomio 3.9.2014, Deckmyn ja Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132, 30–32 kohta).

71. Kolmannella ennakkoratkaisukysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuinta tarkastelemaan mahdollisuutta, että tekijänoikeuteen sovelletaan sananvapauden suojaamisen perusteella muita kuin direktiivissä 2001/29 säädettyjä poikkeuksia tai rajoituksia. Ehdottamani vastaus saattaa vaikuttaa tässä ennakkoratkaisukysymyksessä esitettyä ehdotusta puoltavalta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen lähestymistavan ja tässä ratkaisuehdotuksessa ehdottamani lähestymistavan välillä on kuitenkin huomattava ero. On nimittäin eri asia asettaa sananvapaus tekijänoikeuden edelle konkreettisesti ja hyvin erityisessä tilanteessa kuin ottaa yhdenmukaistetussa tekijänoikeusjärjestelmässä käyttöön tätä alaa sääntelevien unionin positiivisen oikeuden säännösten ja määräysten ulkopuolella poikkeuksia ja rajoituksia, jotka ovat luonteeltaan yleisesti sovellettavia.

72. Näistä syistä ehdotan, ettei unionin tuomioistuin tarkastele ennakkoratkaisukysymyksiä yksityiskohtaisesti. Koska nämä samat kysymykset on lisäksi esitetty kahdessa muussa edellä mainitsemissani asiassa, unionin tuomioistuimella on tilaisuus vastata niihin. Nämä kaksi muuta asiaa koskevat tyyppillisiä tekijänoikeuden soveltamistilanteita, joissa näiden kysymysten tarkastelusta saadaan täysin hyöty.

Ratkaisuehdotus

73. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin joko jättää Bundesgerichtshofin tässä asiassa esittämät ennakkoratkaisukysymykset tutkimatta tai vastaa niihin seuraavasti:

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 11 artiklaa, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan kanssa, on tulkittava siten, ettei jäsenvaltio voi vedota tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 2 artiklan a alakohdasta ja 3 artiklan 1 kohdasta johtuvaan tekijänoikeuteensa estääkseen sen, että tältä jäsenvaltiolta peräisin olevia luottamuksellisia asiakirjoja välitetään yleisölle yleistä etua koskevia kysymyksiä koskevan keskustelun yhteydessä. Tämä tulkinta ei ole esteenä sille, että kyseinen jäsenvaltio unionin oikeutta noudattaen soveltaa muita kansallisen oikeutensa säännöksiä, erityisesti luottamuksellisten tietojen suoja koskevia säännöksiä.